

EELA:n (nyk. Evira) raputiedote helmikuussa 2006

13.02.2006 | Heti julkaisuvapaa

Rapuruton uskotaan hävittävän Suomen alkuperäisen rapulajin eli jokiravun paikallisen kannan. EELA:n (nyk. Evira - Elintarviketurvallisuusvirasto) Kuopion tutkimusyksikössä tehdyissä tutkimuksissa on Teiskon Taulajärvestä Tampereella kahtena peräkkäisenä vuonna löytynyt rapurutto yksittäisistä, oireettomista jokiravuista. Ravut kuuluivat hyvin pieneen rapukantaan, joka jäi järveen vuonna 2001 tapahtuneen joukkokuoleman jälkeen. Löydös osoittaa, että rapurutto voi esiintyä piilevänä jäljelle jääneissä ravuissa vielä useita vuosia taudinpurkauksen jälkeen. Tämä mahdollisuus on huomioitava ruttotapauksen jälkeisiä uudelleenistutuksia suunniteltaessa sekä taudin leviämistä ehkäistäessä. Tutkimustyötä tarvitaan selvittämään eri tekijöiden roolia piilevän rapuruton esiintymisessä. Myös entistä herkempiä diagnostisia menetelmiä on kehitettävä ruttoa kantavien yksilöiden osoittamiseksi.

Rapuruttoa aiheuttaa leväsieni *Aphanomyces astaci*, joka kuuluu pohjoisamerikkalaisten rapulajien loisiin. Se on aiheuttanut suurta tuhoa eurooppalaisille rapulajeille, joiden vastustuskyky ei riitä rajoittamaan ruton kasvua. Pohjois-Amerikasta peräisin oleva täplärapu elää normaalioloissa tasapainossa ruton kanssa kantaen tartutuskykyistä ruttosientä kuorensaan. Rapurutto tarttuu etupäässä kuorenvaihtojen tai ravun kuoleman yhteydessä uivien parveiluitioiden välityksellä. Itiön elinaika vedessä on muutamia viikkoja, eikä sillä ole muita isäntiä kuin ravut, joten rapuruton eloonjäänti edellyttää uuden isäntäravun löytymistä. Rapuruttoa on useita eri tyyppisiä, joista Suomesta on löytynyt kaksi: toistaiseksi vain jokiravuista eristetty tyyppi ja täplärapujen mukanaan tuoma, mutta myös jokiravuissa tautitapauksia aiheuttanut tyyppi.

Jokirapujen saadessa rapuruttotartunnan on seurauksena yleensä nopea kuolema tautiin ja taudin tehokas leviäminen. Taudin kehittymisen rapuyksilössä on kokeellisesti osoitettu riippuvan ravun kohtaamasta itiömäärästä ja lämpötilasta, joka vaikuttaa mm. ruton kasvunopeuteen. Taulajärvestä löydetty rapurutto on huomattavan hidaskasvuinen. Ravun, rapuruton ja ympäristön ominaisuuksien yhteisvaikutus voi ilmeisesti johtaa tilanteeseen, jossa taudin eteneminen on niin hidasta, että voidaan puhua taudinkantajista myös jokiravun kohdalla.

Näkemys, että rapurutto on ainakin pienehköissä vesissä jokirapujen totaalinen tappaja, on usein johtanut rapukannan palautusistutuksiin jo rapukuolemaa seuraavana kesänä. Monet palautusistutukset ovat onnistuneetkin, mutta usein kannan kasvettua on seurannut uusi rapukuolema, jonka alkuperästä ei ole saatu selkoa. Toisaalta varsinkin suuremmissa vesissä on totuttu puhumaan kroonisesta rapurutosta, tarkoittaen vesistössä jatkuvasti läsnä olevaa infektiota.

Nyt havaittu rapuruton piilevä esiintyminen pienenkin järven jokirapupopulaatioissa täytyy ottaa huomioon suunniteltaessa rapuruttoepidemian jälkeisiä uudelleenistutuksia ja myös ehkäistäessä rapuruton leviämistä. (Vrt. toisaalla näillä sivuillamme teksti ”Rapurutto jatkuu Valkiajärvestä”)

Lisätietoja:

- ELL Satu Viljamaa-Dirks, Evira, Kuopion tutkimusyksikkö, puh. 020 772 4952, sähköpostiosoite on muotoa etunimi.sukunimi@evira.fi
- Markku Nieminen, Padustaipaleen osakaskunta (Taulajärvi), puh. (03) 246 1221